

Приморске Новине

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВОМ

АНАЛИТО

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ДЕСЕТОДНЕВНО

ГОДИНА XVI

БРОЈ 325

1. АВГУСТ 1987.

ЦИЈЕНА 100 ДИНАРА

ГРАД ТЕАТАР ОД 20. ЈУЛА ДО 1. АВГУСТА

ПРЕДСТАВЕ НА ПЛАЖАМА

ОД МОЈЕГ посљедњег „јављања“ на фестивалу се збило много тога: он је, такође, доживио крешендо, свој умјетнички врхунац и писцу ових редова не преостаје ништа друго, него, да све то забиљежи. Остаје наравно жал за простором који не дозвољава да се о неким сјајним представама каже нешто више или да се за неке које нијесу достигле веће умјетничке домете покушају изнаћи разлози. Но, не може се очекивати ни од фестивала који траје пуна два мјесца и на којем има толико догађања да све буде врхунског нивоа, па ћу се задржати само на оном, понајбољем: „Крвоскок“ у режији Хариса Пашовића је једна шокантно-интересантна прича о Антоњину Артоу и надреализму, рађена на Артоовски начин. Његова животна прича је у исто вријеме и прича о суштини позоришта, суштини умјетности уопште. Умјетност није имитација, није фингирање, умјетност је за Артоа, па можда и за Пашовића, сам живот. Са извјесним дорадама — изванредна представа! Андерсенова „Снежна Краљица“, остварење групе глумаца из париске школе Жака Лекока је фино направљена бајка са пуно маште, разграности и боја али са погрешним термином приказивања. То је, ипак, бајка за дјецу и одрасле који су, на сопствену срећу у овим тешким временима, задржали нешто дјечје, инфатилно у себи. „Налог“ Хајнера Милера у режији Љубише Георгијевића могла је бити сјајна представа. Зашто није? Хајнер Милер говори о француској револуцији али говори и о револуцији уопште и о „извозу“ револуције посебно. Било је примјетно да се на овој представи радило мало и то је разлог што није остала јачи утисак. Остаје, сигурно, запамћен лајтмотив из ове представе: „Револуција је маска смрти, смрт је маска револуције“ који је, даље, асоцирао на реченицу из Бишнеровог „Дантона“ који парафразирао изгледа овако: „Маркизи и грофови“ револуције који су од револуције направили шпекулацију, убрзо ће се наћи на сметилишту историје. Одиране су, скоро, све представе Молијер Фест-а па се могу изврћи, неки заједнички закључци: размисљања о Молијеру крећу се, обично, у сфери односа цркве и државе, односа човјека према цркви, државе према човјеку, и рађен на класичан начин, данас би мало кога интересовао. Зато је „Тартиф“ у режији Љубише Ристића манипулатор-биоенергетичар смјештен у простор циркуса — луна парка као симбола за цјелокупно друштво. Зато „Дон Хуан“ један генерацијски уморан, са свим порушеним идеалима и без каквих ауторитета, човјек. Зато се „Мизантроп“ Наде Кокотовић игра на простору тениског терена у оквиру једног блазираног снобовског, друштва гдје се „маске“ скидају и навлаче по потреби, а сви учесници су само манекени среће, стварно, далеко од ње. Зато „Школа за жене“ Јанеза Пипана почиње као класична, пигмалионска, комедија забавна а завршава као црна гротеска о сукобу генерација и тоталитаризму власти у ретроградној традицији „Нове словеначке умјетности“. У оквиру ШЕКСПИР-ФЕСТ-а видјели смо „Тита Андроника“, можда најбољу представу на фестивалу у сјајној режији Душана Јовановића. Рађен на класичан начин, у глоб театру или народски речено у зиду смрти, дјеловао је толико савремено да је болно, додиривао и неке наше садашње проблеме разједињености, нетрпеливости, национализма. Био је и један фантазмагорични „Ричард III“ у режији Љубише Ристића визуелно фасцинантно беспријекоран у исто вријеме и бајковит и језовит, који нас је одиграо у простору староградских зидина, као временовом враћао у Шекспирово вријеме. Био је и један, интересантан „Отело“ у режији Наде Кокотовић са анђеоском Алмиром Османовић у улози Дездемоне тако да је њена ванвремена игра давала потпуну логичност Отеловој љубомори. Треба поменути и необични, пријатни омаж Шекспиру и његовим сјајним трагедијама у представи „Everything and Nothing“ редитељке Каће Челан. Нешто је слабије и блеђе дјеловао „Магбет“ у режији Златка Свибена. Треба посебно нагласити бриљантну игру у појединим представама, Рада Шербеџије Миодрага Кривокапића, Ане Костовске, Алмире Османовић, Александра Цвјетковића. И то да су све представе у сјајним просторима старог града, Дробног, пијеска, Словенске плаже добијале једну нову, вишу, димензију. А све представе, концепцијски, имају нешто заједничко: Прича о људској глупости, злоби, бескрупулозности, у исто је вријеме прича о жељи за моћ, опијеношћу влашћу тоталитаризму као безвлашћу — у крајњој консеквенци једном затамњеном погледу на будућност свијета.

Са пјесничких вечери морају се „спасити“ незаборавна пјесница Иван В. Лалић, Драгомир Брајковић, Рајко Петров Ного. Казати да је било сјајно на отварању изложбе Димитрија Поповића — триптих „Нуклеарна Калварија“ на којем је стихове у бриљантном, стилу говорно Раде Шербеџија а очаравајуће пјевала Ана Костовска. Ту су и друге изложбе... Цезери... и ко ће то све записати? Требао би за то сав простор „Приморских новина“ Зато непоменути извините. Веселин РАДУНОВИЋ

Са представе „Тартиф“

(Снимио: М. Тодоровић)

● Љубиша Ристић:

НЕ ПРАВИМО
САЛОНСКО
ПОЗОРИШТЕ

Стр. 4.

● Раде Шербеџија:

МАЊЕ СРЕДИНЕ
НАС БОЉЕ
ПРИХВАТАЈУ

Стр. 5.

● Милић од Мачве:

ОВДЈЕ СТВАРАМ
НОВИ ЦИКЛУС
СЛИКА

Стр. 7.

● ИЗЛОЖБЕ У ОКВИРУ ФЕСТИВАЛА

ДИМИТРИЈЕВ ТРИПТИХ У БУДВИ

● О изложби и сликару на страни 7.

Са отварања изложбе у цркви Светог Ивана

ИСКОСА „НЕ ЖИВИ СЕ САМО ОД ПЛАТЕ“

— Морам вас питати како би се понашали да се вама то десило — обратила нам се помало неубијачено Ибољка Сич (42) која је са својим супругом провела двије недеље на нашој ривијери, а пре неколико дана се вратила у Западну Њемачку.

— Пет-шест дана смо долазили на вечеру у исти ресторан и код истог конобара. Били смо задовољни и храном и услугом и зато нисмо мијењали ресторан. Једног дана конобар нас је упитао је-смо ли задовољни услугом, имамо ли неку примједбу. Ја сам му одговорила да смо задовољни да зато и долазимо, а он ми је одговорио: „Да, лијепо је што сте ви задовољни, али не живи се само од плате. Нама треба и бакшиш, а ви за ових пет-шест дана нисте дали ни динара!“ Нисам знала шта да кажем, нити како да то преведем пом другу који је Њемац и не зна српскохрватски, али је схватио да нешто није у реду. Следећег дана смо прешли на други реон, код другог конобара и приликом плаћања рачуна одмах му дали хиљаду динара више. Ја сам била у више хотела и из ниједног нисам отишла а да нисам оставила бакшиш особљу. Тако ће би-

ти и овог пута, али ми је заиста несхватљиво како то да особље тако дрско тражи бакшиш од госта. У Њемачкој, где већ дуго радим, такав радник би одмах добио отказ...

Овдје, код помена от-каза, прекинули смо причу наше земљакиње, али не знамо како је ваља завршити, као што ни она није знала одговорити конобару који „не живи само од плате“. Прескочи ли смо намјерно име ресторана и конобара, рачунајући да и без тога ова прича може (и мора) да буде горка опомена и нимало лијепна слика наше угоститељско - туристичке свакодневице.

Жељели бисмо, наравно, да су овакви конобари изузеци, али изгледа да су изузеци они који отворено говоре шта им се дешава у „дијалогу“ с конобарима. За утјеху можемо, свакако, ову причу сматрати као измишљену, али је сигурно да су гости у нашим ресторанима често препуштени на милост и немилост конобарима. Зашто — тешко је одговорити, мада би одговор могао бити тамо гдје је прекинута прича ове гошће коју је због наших „незадовољних“ конобара пресјео бар један ручак.

В. М. СТАНИШИЋ

● САЗНАЈЕМО

Брод са стакленим дном

● Половином августа нова туристичка атракција

У МОРУ код Будве половином августа биће поринут специјалног туристичког брода. Ради се о пловилу дугачком 11,96, широком 4,20 и дубоком 1,45 метара. Моћи ће да прими 36 путника. Опслуживаће га 3 члана посаде. Специфичан је у томе што ће имати прозирно дно, кроз које ће туристи — заљубљеници плавих дубина — моћи посматрати флору и фауну нашег дијела Јадрана.

Пројектовао га је Дамир Жаје, инжењер рибичког „Брод-пројекта“ који каже, да нигдје на свијету није видно неки слични брод.

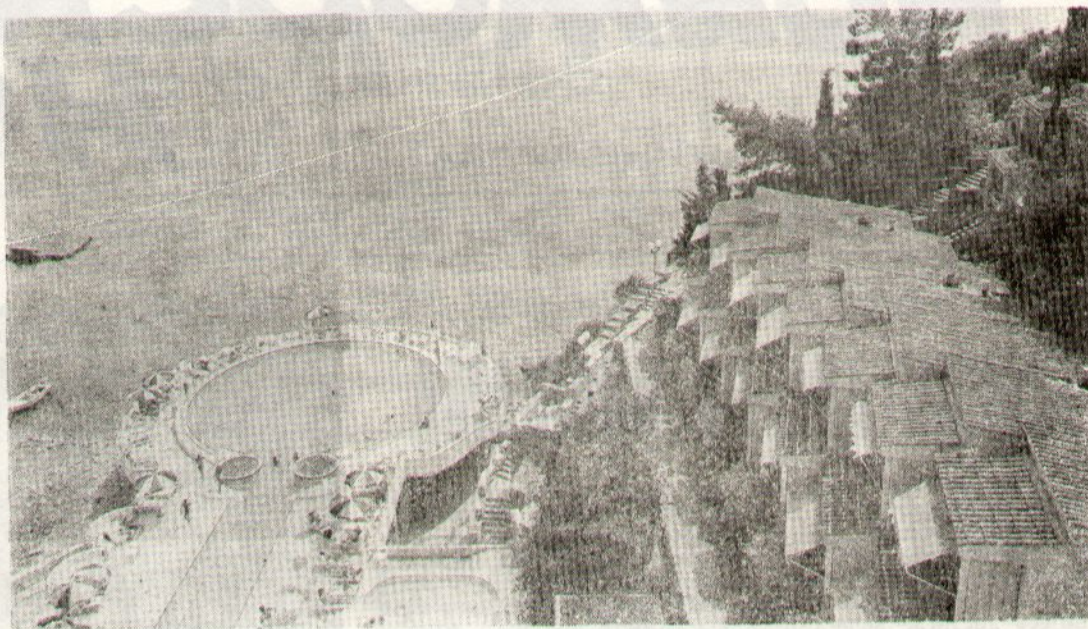
Посматрање флоре и фауне у мору одувijek је занимало људе. То је било доступно рониоцима, онима који су могли подморницом или батискафом да се спусте у дубине мора и да посматрају тај свијет тишине. Сада ће ето и људи слабијег здравственог стања и људи старијег доба, да посматрају тај свијет.

Ускоро ће брод који гради око 200 стручњака „УНА-метала“, бити доступан нашим бројним туристима. Они су тако нешто и тражили кроз разне анкете, али до сада нијесмо могли такој жељи удовољити. Уколико брод, у шта не сумњамо, покаже добре резултате, наручићемо и цијелу флотилу за следећу сезону — каже Марко Бећир, из „Монтенегроекспреса“.

У елаборату који је достављен од стране инжењера Жаје, стоји да ће на овом атрактивном броду бити бар за тим осам отвора за гледање у дубине мора. Отвори ће бити слични неким коцкарским столовима а око њих биће удобне столице.

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакцијски колегијум. Главни и одговорни уредник: ВАДИМИР СТАНИШИЋ. Издавач: Културни центар Будва. Адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва, телефон: 41-194 — Број жиро рачуна 20710-603-1809 код СДК Будва — Штампала: ИШРО „Обод“ — Цетиње. Претплата: годишња 3200 дина; за иностранство 30 долара. — Рукописи се не враћају

● ТУРИСТИЧКИ ТРЕНУТАК

ВИШЕ ГОСТИЈУ НЕГО КРЕВЕТА

ОД ПОЛОВИНЕ јула нашу ривијеру заплућнило је снажан талас гостију. Тако ће бити, кажу у Туристичком савезу све до половине августа.

— У нашим хотелима је изванредна попуњеност капацитета. Имамо 13931 кревет у хотелима дуж Црногорског приморја, а у њима борава и преко 14.000 гостију. Таква попуњеност биће све до почетка октобра с обзиром да нијесмо снижавамо 1. септембра и до 30 одсто, рекао нам је Драган Миковић, заменик директора „Монтенегроекспреса“ — путничке агенције „Монтенегротуриста“.

Од почетка године до данас у хотелима „Монтенегротуриста“ боравило је 6 одсто више домаћих гостију а 7 одсто више странаца. И по свему судећи финансијски план ће бити у потпуности остварен, а девици прилив знатно већи од прошлогдишњег, који је износио 58 милиона долара.

— Ове године остварићемо 62 милиона долара јер најезда гостију из иностранства је велика. У неким хотелима било је и пребукирања али смо свима обезбедили одговарајући смјештај тако да нијесмо имали бучних протеста и примједби рекао нам је Иво Арменко члан Пословног одбора „Монтенегротуриста“.

У хотелима „Монтенегротуриста“ највише је гостију из СР Њемачке затим Велике Британије а на трећем мјесту су гости из ска-

ндинавских земаља. Почетком августа очекује се талас гостију из Италије.

Занимљиво је истаћи да и град-хотел „Свети Стефан“ ових дана има више гостију него кревета.

Док је права јагма за креветима у хотелима, домаћој радности и у одмаралиштима радних организација у аутокамповима нема сасвим довољно слободних мјеста. Кампере слободна мјеста очекују на Јазу Аутокампу „Авала“ у Бечићима, Вали Црвеној Главици и Буљарини гдје је 21. јула боравило око 6000 кампера, а мјеста има за још три пута толико.

— Лош стандард Југословена који су традиционално најбројнији гости на пних аутокампова је једини разлог релативно слабе попуњености рекао је Јаков Срзентић директор свих аутокампова на нашој ривијери.

Боравак у аутокамповима на нашој ривијери за четворочлану породицу дневно стаје, укључујући и камп-фрижидер, 6220 динара.

У Будви све функционисше рекли бисмо како треба. Продавнице раде до 22 часа, а драг-стор до 01 час. Комуналци напрежу и ко-следећу снагу да свако јутро Будва и остали дијелови наше општине дочекају туристе очишћени и умивени.

Међутим, одговорни у СО Будва како је нагласио

у једном разговору са новинарима, председник СО Влодо Дулетић на рад „Автобоке“ из Котора која одржава локални и међумјесни саобраћај дуж Црногорског приморја имају примједби. Одговорни у Скупштини општине размисљају да неком другом аутопревознику понуде одржавање локалног и међумјесног саобраћаја. Нијесу испуњена ни обећања од стране РО „Регионални водовод“ из Тивта да ће потешити додатне количине воде до 1. јула од Херцег-Новог. Да не би дошло до нестајања воде, наш „Водовод“ је превео напоре и у Петровац довео 25 секундарних литара воде. Из Петровца је в-смјерено 15 литара према Будви тако да ће цијела наша ривијера овог лета бити без већих проблема, када је у питању снабдијевање водом.

Рад на безинским пумпама дуж Црногорског приморја прилагођен је потребама моторизованих туриста. Бензинске пумпе у Будви, Херцег-Новом и Бању раде од 1. јула до 1. септембра непрекидно. У Рибну радно вријеме је од 6 до 23 часа, у Буљарини од 6 до 22 а у Улцину од 6 до поноћи.

С. П.

● ХРОНИКА СУП

УХВАЋЕН ОБИЈАЧ ХОТЕЛСКИХ СОБА

ОСАМНАЕСТОГОДИШЊИ обијач хотелских соба Саша Радиновић из Титограда лишен је слободе.

Радиновић је на подручју општине између 16. и 21. јула извршио више провалних крађа. Из собе у Туристичком насељу „Словенска плажа“ у којој је боравао Јозеф Перкл из Беча украо је накита и девиза у вриједности од 2,5 милиона динара. У истом насељу, из со-

бе Маргарет Хинесбах из Детингена (СР Њемачка), однио је накит и техничку робу, а из собе у хотелу „Авала“, Радиновић је покрао такође страног држављанина, Лизелит Менцел. И од ње је однио златни накит и девизе у износу од 600 хиљада динара.

Обио је и један киоск „Дуван промета“ из кога је однио више штека цигарета стране производње.

— Ноћу 21. јула смо брозом акцијом успјели да ухватимо Радиновића, и већину предмета које је покрао пронашли код њега, тако да ће они бити враћени власницима, а против њега смо покренули кривични поступак, рекао нам је Бранко Црвенко, из СУП Будва.

С. П.

● РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОЈЕКТА ТУРИСТИЧКЕ СИГНАЛИЗАЦИЈЕ

ЧЕТИРИ БОЈЕ ЗА НАША МЈЕСТА

ПОСТАВЉАЊЕМ информационо-табличних таблица на прилазима нашој ривијери из правца Дубровника, Котора, Тивта, Титовграда, Цетиња, Улциња и Бара, прије десетак дана је отпочела реализација пројекта нове туристичке сигнализације у нашој општини. На основу стања ситиљеног на терену и планираних потреба, архитекта Радомир Вуковић и Ауторски студио „Глас“ из Земуна веома брзо су израдили веома рационалан и функционалан систем туристичке сигнализације, који је јединствен у нашој земљи.

Четири боје; црвена, наранџаста, жута и плава, — означавају четири центра наше ривијере: Будву, Бечиће, Свети Стефан и Петровац. Осим ових мјеста, јединственим системом сигнализације обиљежиће се хотели, рес-

● Нови јединствени систем боја и ознака омогућиће бољу информисаност туриста и свих посјетилаца наше ривијере

торани, јавни објекти, културно-историјски споменици и све друго што је неопходно за бољу информисаност и спажавање туриста и свих посјетилаца Будванске ривијере. Урађени су и графички стандарди (слова, бројеви, ознаке) који ће се користити обавезно, у означавању свих јавних објеката. Постоји широка могућност примјене овог пројекта туристичке сигнализације, којим ће се обиљежавати и собе за издавање, што ће госту истовремено представљати гаранцију квалитета.

По својој концепцији овај пројекат туристичке сигнализације је отворен и омогућава даљу разраду, а

веома је једноставно прихватити разне измјене и допуне јер су све ознаке састављене из више елемената.

Пратећи дио пројекта туристичке сигнализације је комерцијални програм који ће се реализовати кроз производе широке потрошње и сувенире (мајице, беџеви, напелнице, заставице, значке...) и тзв. папирну галерију: меморандуми, службени папири, проспекти, туристички водичи...

Потпуна реализација пројекта туристичке сигнализације Будванске ривијере оствариће се до почетка наредне туристичке сезоне.

В. М. СТАНИШИЋ

● „ДИВЉЕ ЈАГОДЕ“ У БЕЧИЋИМА

ДВА ПОСЛА—ИСТОВРЕМЕНО

БУДВА је сваке сезоне стјепиште разних оркестара, од високо квалитетних до оних са скромним музичким знањем. Сваки од њих нађе своје мјесто с обзиром на структуру гостују. Већи број оркестара се ангажује преко Културног центра.

Тако су и ГЕНЕКС ХОТЕЛИ РЈ БЕЧИЋИ за јул и август ангажовали једну од најбољих рок група у земљи „ДИВЉЕ ЈАГОДЕ“ која на љетњој тераси хотела сваке вечери забавља младе. С обзиром на њихову репутацију искористили смо прилику да поразговарамо о Будви, умјетности...

● Сигурно сте имали доста понуда за ову туристичку сезону. Зашто сте се о-предијелили за Бечиће?

— Будва је једна од метропола туризма и мора имати све видове забаве као што су позориште, народна, забавна музика, па и ова којом се ми бавимо. Како на Црногорском приморју до сада нисмо свирали а чули смо да обилује прекрасним мјестима за боравак, понуду смо прихватили из више разлога. Ту је наравно жеља да посјетимо Будву и да уједно припремимо и увјекбаво материјал за нову плочу.

● Да ли је период од два мјесеца дуг за боравак у једном мјесту?

— Два мјесеца боравак у Бечићима нам одговара. Прво, дошли смо да забављамо госте, да нам заједно буде лијепо и да припремимо материјал за нову плочу. Никако нам не може бити досадно.

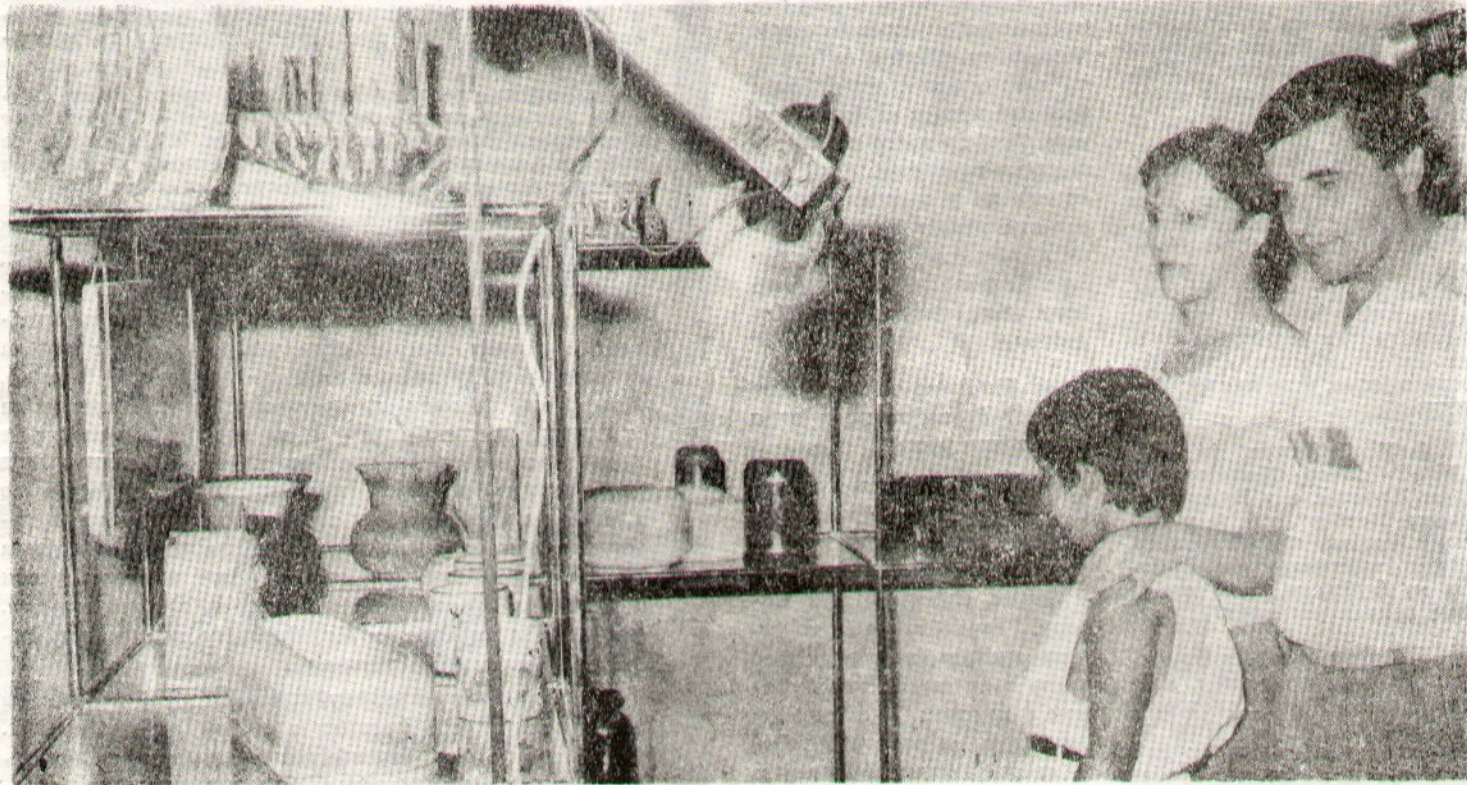
● Пошто сте први пут у Будви, какав сте утисак сте кли о нашем граду и да ли се можемо поново видјети?

— Стекли смо заиста лијеп утисак о мјесту и људима који живе овдје. Могуће је даћемо се поново видјети, али то не зависи само од наше воље.

У Будви се одржава фестивал Град театар. Да ли сте имали времена да погледа-те неку од представа?

Чули смо да обилује богатим програмом високог квалитета. Ангажовани смо сваке вечери у вријеме када се представе у Будви одигравају тако да до сада нисмо ништа видјели. Првом слободном приликом отићи ћемо да видимо неку од представа.

С. ЉУМОВИЋ

Изложба керамике у Старом граду

● У ОКВИРУ ФЕСТИВАЛА ГРАД ТЕАТАР

ИЗЛОЖБА КЕРАМИЧАРА ИЗ БУЉАРИЦЕ

ПОСЛИЈЕ двогодишњег успјешног рада и већ стеченог реномеа произвођача украсне и употребне керамике, керамичари из „Монтексовог“ погона из Буљарице су се представили на продајној изложби у Будви у другој половини јула.

Изложба је приређена у оквиру фестивала „Град-театар“, па је последице позоришних представа и пјесничких вечери, и керамика отворила и оплеменила ово старо урбано језгро и означила враћање живота последице осмогодишњег затишја.

У присуству бројних туриста и грађана, изложбу је отворио сликар Јово Ивановић, а своје радове изложили су Слободан-Бобо Митровић, Романо Амадеи, Зоран Кустудија, Бранка Вучуровић и Драгана Бјелица. Они су били инспирисани културно-историјским наслеђем Будве и фестивалом „Град-театар“, а симболи и употребни предмети лијепо су примљени и најпохвалније оцијењени од многобројних посјетилаца изложбе.

В. М. С.

КЕРАМИКА - СВОЈЕВРСНА ДИСЦИПЛИНА

ИЗМЕЂУ свих облика умјетничког дјеловања керамика је најјачи аргумент те-зи да је умјетност антропо-лошка категорија. Јом у пра историји своје доживљаје, подсвијесне жеље и медитације, човек пластично презентира у глини. Прије него је почео да прта по пећинама Ласкоа и Алтамира, још и прије, можда, него је научно и да говори.

Магија и ритуал карактеристични за то вријеме непосредно су везани са чином прављења керамике. Земља, вода, ватра, елементи магије, суштина су и карактер керамике. Ту чаролију керамика је задржала до да нас. Нови материјали стакло, порцелан, бакелит, полиестер, као и материјали који излазе из модерних лабораторија, нијесу угрозили керамику. Она је, чак, побједоносно још више истакла своје битне особине и остала својеврсна умјетничка дисциплина, јер нигдје није могуће као у њој тако брзо, тако директно и опипљиво до-

живјети стваралачку радост и задовољити тежњу за лијепим што је предуслов за људску срећу.

Све је то тако, ваљда, због тога што је керамика толико стара.

Ових дана правимо мост између прошлости и будућности. Ваш овдје на трговима будванским нашли смо се као логичан наставак архајске Будве. Некропола, терме, надгробне стеле, керамопластика — свијет прошлости — спонтано нас везују за ово тле и подсјећају да одолијевамо пролазности времена. Керамичко посуђе, тавеле, керамику као грађевински материјал, ћупове, амфоре, већ двије хиљаде година вадимо из земље и мора, свуда око нас. Прије освајања цивилизацијских средстава за живот, керамика је до прије сто година била једини материјал тотално заступљен у свакодневној употреби. Начас изашла из живота, она је опет ту.

Сада, као медиј помоћу којег је могуће испричати

нешто друго, излазећи из њене утилитарности. Наша овогодишња тема је сувенир. Сувенири као елемент материјалне културе нашег краја, као најдрагоцјеније средство за комуникацију са гостом — туристом. Сигурно је да гост поред мора и сунца има потребу да упозна крај у коме се налази, да поред свих излета и доживљаја, мора и нешто да понесе. Презентирали смо неке моделе из наше етнологије, двије варијанте пила за уље и бунар из манастира Подстрога, амфоре, чаше са гравуром Будве из 18. вијека, неке копије египатске керамике. „Ован“ са римске надгробне стеле испред хотела „Авала“ је симбол пролазности живота. Ту су маске и пластика са неких будванских кућа.

На овај начин ширимо своју културу, ширимо сазнања о нама у крајеве свијета гдје град Будва добија и други смисао а не само — туристички.

Б. МИТРОВИЋ

● ЛЈУБИША РИСТИЋ У НАШОЈ РЕДАКЦИЈИ

„КАЊОШ“ ЗА ИДУЋЕ ЛЕТО

НА МИРУ разговарати са Љубишом Ристићем, редитељем и духовним оцем тро-краког »YU-FESTA«, представља велику потешкоћу.

● За Љетњи фестивал „Град театар“ свакако једна од најинтересантијих представа би била „Кањош Мацедоновић“, коју је Ристић најавио, за 1. август.

— Жао ми је — нијесмо стигли да је спремимо. Остале су и дилеме код „Монтенегротуриста“, који је требао да буде спонзор ове представе, која би се изводила свакодневно на Дробном Пијеску, слично као Виљем Тел у Швајцарској или Дејвид Крокет у САД. Но, надам се да ће представа „ићи“ следећег лета.

● Питали смо Ристића, да ли је задовољан досадашњим током »YU-FESTA«?

— Да, готово у потпуности. Све нам иде по плану, зем тај „Кањош“ и Молијеров „Уображени болесник“. Имаћемо преко тридесет премијера, колико никада није имао Дубровачки фестивал. Овакав фестивал произилази из десет година старе идеје КИПТ. И сами видите, како нам је тешко. Поједини дани су нам тако пренапрегнати, — изводимо и по петнаест представа широм земље. Шири се »YU-FESTA«. То нас веома радује.

● Да ли ће финансијска консолидација у коју су заденички „загрзли“ Будва, Суботица и Котор издржати?

— Сада иде све по усталином плану. Средства која су планирана биће довољна. На овом фестивалу ради даноноћно преко 500 људи, од којих је близу стотинак глумаца и редитеља. Све је у сталном покрету. Путујемо много. Радујемо много. Мало спавамо. Сви смо као једна породица у којој свако зна свој посао.

● Зашто сте се одлучили за Будву, односно Котор, а нијесте се повезали са Београдом или Загребом?

— Будва је један од најјачих туристичких центара на Јадрану. Котор је био јак културно средиште. Одговорни људи тих градова, напосто су увидјели да се овдје мора нешто догађати током туристичке сезоне. Много година преовладало је културно сивило. Ништа

се догађало није. Ради се о једном врло прецизном договору: у Котору је почео да ради центар за продукцију представа, а у Будви је заживио Љетњи фестивал „Град театар“. У Будви ће радити и фондација која ће имати своју позоришну школу током цијеле године, Будва, Котор и Суботица се повезују и на плану културе и на привредном плану. Овдје је дуги низ година радио на обнови Старог града, суботички „Интеграл“. Зашто нијесу Београд или Загреб укључени у ове токове? У тим градовима је створена сизовска култура. Београд се већ једним дијелом укључио у токове »YU-FESTA«, што је знак да ми добро радимо. Имамо, релативно добру подршку југословенске штампе, мада се увијек не слажем са свим написима. Но, о томе ћемо други пут.

● У главама многих стоји да је рад Ристића и свих око њега преплаћен. Шта можете да нам кажете о томе?

Ако баш хоћете и тај одговор рећи ћу колика је моја плата. Нико од тих који мисле о неком нашем баснословном примању неће повјеровати — мој лични доходак је 15 старих милиона. Ауторски хонорар нијесам наплатио двије године. Значи нијесмо богати. Али духовно јесмо, и та нас нит вежује.

● У Суботици је »YU-FEST« почео Молијеровим Дон Жуаном, а у Будви „Анитом Бербер“, док је у Котору припао ФИАТ балету, Козмокинетичког гледалишта из Љубљане. Због чега је био овакав распоред?

— Будви, смо дали, можда, најбољу представу, коју је радила Нада Кокотовић. Нијесам био ту, али знам да је доживјела успех. То нам је овдје на почетку и требало. Морали смо да се представимо са добром представом. Провјера тог комада била је претходно у СР Немачкој, гдје је, „Анита“ доживјела, изванредан успех. И, њима се допала игра Алмире Османовић. У Котору је 2. јула, почео „Котопарт“ са представом ФИАТ балета у којој су наступили њујоршки плесачи, а кореограф је био Ренди Воршау.

Прије три године Нада Кокотовић и ја смо, остварили у Београду „Годо фест“ узимајући за иницијални пројекат Бекетов комад „Чекајући Годоа“. То је био велики изазов за наша даља стремења. Прошлог лета смо остварили „Шекспир фест“, који нам је остао на репертоару и овог лета. Ове године дошао је на ред Молијер. Прије свега то је други класик свјетског позоришта, а затим као човјек је на супротном „полу“ од Шекспира. Шекспир је први писац модерних времена, филозоф који је схватио реалност свијета који се распадао, а Молијер је стигао у тај свијет. Он је, такође филозоф који се бавио питањима Бога, друштва, човјека. Правим питањима Француске. У Молијеровом добу настала је идеја

и француске револуције, али настало је једно мишљење које се и данас може примијенити, а оно преовлађује кроз свих пет представа које смо спремили: „Дон Жуана“, „Школи за жене“, „Мизантропу“, „Тартифу“. Пардон, четири, јер је „Уображени болесник“ још у припремању.

Ова необична закономјерна сличност између тог времена и овога у којем ми данас живимо јесте да и ми на сличан начин учествујемо у свијету који се закљиче машинама. Управо тиме нас Молијер увјерава да је важан савремени писац. Његова дјела су увијек авангардна. Други наш разлог је што је то озбиљан писац који недостаје југословенском позоришту. Раније је игран на старомодан начин. Њега треба да играју најбољи глумци. Требају да га режирају најбољи редитељи. Ако само кажем да у његовим представама играју Раде Шербеџија, Миодраг Кривокапић, Ана Костовска... онда то говори како смо пришли Молијеру.

● Шта све те представе говоре? Је ли то неки нови позоришни језик?

— Ми не правимо салонско позориште. Прилагођавамо се сценским просторима. Они су различити, било у Будви, Суботици или Котору. Рекао бих да је то театар апсурда, театар гдје се више тога догађа него у оном салонском. У „Дон Жуану“ води се расправа о Богу, а то је комад са којим смо почели ишчитавањем Молијера. „Тартиф“ је комад у коме је сачињен један трактат о држави, који је посвећен Лују XIV, који је Молијера коштао живота. Тај текст се највише дорађивао. Занимљиво је да му је текст забрањиван. Онда је поново текст преправљао, па би био извођен на позоришним даскама, па онда поново био забрањиван и све тако. Најатрактивнији је „Мизантроп“ јер је цио „смјештен“ на тениско игралиште. Како је тенис спорт плесне елеганције ми смо овај комад тако и направили. У томе нам је помогао наш прослављени ас Никола Шпеар.

Остале представе су из прошлогодишњег „Шекспир феста“. То су све јаке представе: „Тит Андроник“, „Отело“, „Јулије Цезар“, „Макбет“, „Ричард III“, „Хамлет“, „Све и ништа“.

● Да ли осјећате умор?

— Замор да, али умор не.

Станко ПАПОВИЋ

Са представе „Тартиф“

● ТАРТИФ У ЛУНА ПАРКУ, ДОН ХУАН НА ДРОБНОМ ПИЈЕСКУ

Чаролија на пустој плажи

ОЖИВЈЕЛА је древна позорница стара преко двије хиљаде година, понудила надареним умјетницима своју природну сценографију. Упоредо са тим тече и једно друго позориште, коментари, реакције, усхићења, узбуђења. Све сем равнодушности а то је најважније.

Полако улазећи у свијет муза преко балета, музике, поезије, стигли смо до чаролије — Љубишиног позоришта. Послије Тартифа и Дон Хуана може се рећи да присуствујемо креацијама режисера, који је на врхунцу своје умјетничке зрелости.

Ристић је Тартифом сишао у живот у један општи циркус чији смо актери сви ми. Представа почиње хепенингом, учесницима који нису свјесни свог присуства на сцени, режисером и глумцима који се играју да би нас увели у оно што иначе егзистира поред нас а чега нисмо свјесни, у живот који је велика позорница са ликовима који се понављају. Тартиф, лицемјерни богомолац, преварант, језуита сишао са позорнице краља Сунца у Луну парк и показао да је неуништив, савремениски. Ристић га је оживио најживотијим ефектима карикирајући и ругајући се класичном костимираном театру, показујући да је позориште тамо гдје је живот. Луну парк, верги, музика Париза, сцена класичне женске туче, вјечити сукоби родитеља и дјете, заслијељеност и људска глупост. Разрешење крмеса је Молијеровско нејасно, неважно јер се све ионако понавља...

Слиједећи Ристићеву концепцију, Шербеџија је дао креацију која фасцинира својом убједљивошћу. Пред нама је био Тартиф досљедан својој лицемјерности, љтавости, одвратан, гадан, неустрашив. Играјући тај тешки лик на нов а у истов ријеме класичан начин у новом декору и костиму, Шербеџија је постигао изванредну увјерљивост.

Правећи у Тартифу корак ка савремености Ристић нас је на моменат завео, па смо такав поступак очекивали и у Дон Хуану. Чаролија је овај пут изведена на Дробном пијеску у амбијенту ослобођеном цивилизацијске сценографије. У амбијенту какав је био и у античко доба уз свјетлост лучева и ватри, са минималним позоришним реквизитима, изведена је једна од најљепших верзија шпанске легенде о Дон Хуану.

Већ прве сцене бродолома и хор грчких дјевојака, асоцирале су нас на вјечитог луталицу и својеврсног античког Дон Хуана—Одисеја. Што је радња више одмицала било нам је јасно да је Ристић кренуо од антике, паганске светковине и баханалије, преко хришћанства (скидање Дона Елвирине калуђерске одоре и редовничких ознака) до паљења статуе — храма и поруке да са оне стране нема ништа, дакле до чистог атеизма, карактеристичног за Молијера, тог великог човјека седамнаестог вијека.

Изванредна екипа глумаца, која учествује у великом Ристићевом пројекту играла је и овог пута надахнуто, прилагођавајући се амбијенту, истражујући, живећи ново позориште, новог Молијера, нову публику која је, надајући се, несвјесно ушла у чаробни свијет Љубише Ристића и његове неисцрпне имажинације.

Шербеџија је и овог пута играо надахнуто и опуштено допуњајући се са Кривокапићем, разумјевајући добро захтјеве Ристићевог театра, чинећи све да гледаоци осјете чар игре, да учествују у чаролији.

Бранислава ЛИЈЕШЕВИЋ

● ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“: РАДЕ ШЕРБЕЦИЈА, ГЛУМАЦ

ОД ЖИВОТА НАПРАВИТИ ПЈЕСМУ

Разговарамо са Радетом Шербецијом о ЈУ-ФЕСТУ, о Град-театру. Стално наводимо да је он умјетнички директор Град-театра, он се од тога „брани“, неће да „призна“. Па ипак, мислим да је Шербеција исцрпио скроман, минимализује свој удио у том пројекту. Зато га питамо шта мисли о фестивалу, како функционише сада, како би требало да функционише у будућности, који су проблеми са којима се сусрећемо ова екипа?

— Па, ако говоримо о томе да сам ја умјетнички директор, да ти одмах кажем најтачнију и најпрецизнију опаску о томе: Љубиша Ристић је подијелио нама функције, као у партизанима. Неко је политички комесар, неко је командант батаљона, неко дивизије и тако даље. То је потребно због лакшег комуницирања са људима који прате фестивал. Међутим, права је истина: ми смо сви један штаб који води Љубиша Ристић, штаб његових сљедбеника. Пратимо га већ годинама и извршавамо задатке. Знамо да се договарамо, да се организујемо и рјешавамо проблеме. Сви ми помажемо Љубиши у остваривању једног правог југословенског простора, театарског, у коме желимо да порушимо неке ограде, да створимо могућност младим људима, младим глумцима, младим режисерима, да раде. И то је најбитнија ствар од свега, то је разлог, тако да кажем, постојања ЈУ-ФЕСТ-а. Врло је интересантно да тај ЈУ ФЕСТ не настаје ни у Загребу, ни у Београду, ни у Сарајеву, ни у Љубљани, него у Суботици затим комплетно у овим најудаљенијим крајевима, Будви и Котору. Сјајна је та датост, тако да кажем, која се догодила између крајњег сјевера и крајњег југа, та паралела која пресеца Југославију, као наша стријелица која означаје Град Театар Будву, која иде мало на лијево. Дакле, сјајна је датост да смо се ми нашли на том простору. Ми већ годинама радимо те наше представе, с којима имамо великих успјеха и у земљи и нарочито, у иностранству, где нас проматрају по ономе што доносимо, без икаквих скривених мисли, зависти. То све иде, логично, уз наше глупе људске судбине, нас који се бавимо овим умјетничким послом. Завист је једна од битних димензија у театру, једна од најбитнијих димензија. Крлежа то говори, то је игра са дивљим звијерицама и увијек ће тако и остати. Јер, у свим другим професијама, тако-

званим, рационалним, „нормалним“, људи се лако договоре: неко је добар доктор и други је добар доктор, један друге не завирују у утробу коју располаже. У умјетности је то друга ствар, у овој умјетности специјално казалишној, која је најнестварнија од свих, јер је као људски живот — апсурдна, без одговора, тренутна, умире исте вечери кад се догоди. Већ сљедећа изговорена реченица је као ново јутро и за пет секунди ће постати вече и смрт. И никад више, и никад поново, тренутак који се не може зауставити, као и наш живот који се не може зауставити. У тој нејавној чисти, фантастичној, умјетности, умјетности која иде уз људски организам, умјетности двадесетог стољећа — јер глумац је личност двадесетог стољећа — глумчева промјенљивост, његово испитивање духа, искуства, знања о свијету, о све му што смо живјели до сада од Ескила, па до редимо Хајнер Милера, у тој једној чудној лепези свих догађаја који су прошли кроз нашу свијест, кроз наш организам, кроз нашу сазнања, та чудна умјетност је, данас, заиста судбина човјека који не може, и не зна, да одговори на многа питања и који је сам по себи апсурдна личност својим постојањем. Ми тјерамо један театар, који је пошао прије дванаест година са „Ослобођењем Скопља“, и тјерамо га до дана данашњег, са многим представама. Ми заправо стварамо један простор у коме је и Љубиша и Душан Јовановић и многи, наших, младих редитеља дало свој удио у објашњавању овој, нашој, југославенској јавности да долази неко ново вријеме. У томе казалишном простору нормално могу да комуницирају људи, без обрађивања у своја „дворишта“, у своје законе, у своје глупости, највећим махом националистичке, а да не говорим о другим глупостима и ограничењима. У том смислу, мислим да је овај наш ЈУ ФЕСТ врло значајна појава. Наравно да би парадокс био потпун југославенска јавност неће пратити до краја ово наше настојање. И заправо је то једна велика битка, битка која треба да се избори или не избори. Југославенска јавност, односно они који обавјештавају југославенску јавност а то су, рецимо, београдске и загребачке новине или београдска и загребачка телевизија чиниће врло мало у томе свему, с разлозима који су знани само њима и чудна је ствар да одређене за ову врсту посла, за ову врсту осјећања наше стварности, за ово југословенство, да долази са стране.

БОЉЕ ВАНИ НЕГО КОД КУЋЕ

● Дали сте ми, да се послужим позоришним рјечником, „илагворт“ за сљедеће питање. Говорили сте о идеји ЈУ ФЕСТ-а, о идеји југославенства, о идеји заједништва, па Вас питам да ли у свим срединама подједнако благонаклоно гледају на ту идеју?

— Наравно да не гледају. Ја мислим да је ова идеја, у свим нашим великим центрима, републичким, веома лоше схваћена и да нема своје сљедбенике и да нас многи гледају с мржњом. Али то је њихов проблем, то су мастодонти, они умиру. Не постоји више шанса за њих. Човјек који не може да схвати да ће за тринаест година да живи у двадесет првом вијеку, човјек који не може да схвати да његово дијете овог часа говори: енглески, француски, немачки, руски и не знам шта и да се окреће према Европи и да жели да изиђе из ове глупе балканске стварности у коју смо бачени нашом историјом — човјек који то не може схватити он је мртав човјек. Ми никада немамо проблема кад гостујемо вани. Када смо го стовали у Аустралији, Америци, сад недавно у Немачкој, ми смо били схваћени као један модеран, фантастичан театар, без икаквих примисли — нама је много теже у Београду и Загребу.

● Да се вратимо Град-Театру. У плану је отварање једног мултидисциплинарног центра за школовање младих талената. Докле се ту стигло, какве су идеје, да ли је програм коначно склопљен или се још размишља...

— По нашој замисли школа театра у Будви требало би да крене од јесени. Ми је због цијелог догађања, због фестивала, нијесмо у могућности организовати ово љето, иако би било одлично да смо то могли урадити. Али, почеће од јесени! Она ће дјеловати на један чудесан начин, она мора да буде, заправо, једна врста семинара, а не школа која има неку, тако да кажем, своју зацртаност, законитост, естетику... Ево шта то значи: ми организујемо да један од знаменитих режисера, вањских или наших, окупи једну групу људи и да дође ту у Будву и да мјесец или петнаест дана проведе овдје, да ради на једном пројекту. Да ли се тај пројект зове „Дон Хуан“ или се зове југославенски глумац 1987. године, или се зове не знам како, није важно. Битно је да ће се то интензивно обрађивати и да ћемо онда то све снимити, склопити, направити о томе брошуре, да ћемо таквим малим пројектима одржавати једну климу која треба да постоји у овом граду.

● Играте у великим пројектима — Шекспир фест и Молијер фест. Не треба посебно наглашавати да је то сјајно одиграо. Да ли су то и ваша најужа интересовања, размишљате ли, можда, о савременој домаћој драми... Знате ли којим „путем“ ће се, даље, кретати ЈУ ФЕСТ?

ИДУЋЕГ ЉЕТА — ДОМАЋА ДРАМА

— Знам, како да не. Сљедеће године, сљедећег љета, Љубиша и сви ми радимо домаћу драму, радимо само домаћу драму. Домаћа драма у којој ћемо, вјеројатно, имати доста Крлеже и савремених домаћих текстова. То ће бити један фантасти-

● ПОЗНАТИ ГЛУМАЦ ГОВОРИ О СЕБИ, ГРАДУ ТЕАТРУ, ПОЗОРИШТУ, ПОЕЗИЈИ...

чан ход, то је Љубиша замислио сјајно. Кад се све то склопи онда ће се видјети шта је.

● Говорили смо о домаћој драми, о страним драмским писцима, о позоришту уопште. Постоји код нас један ужасан термин, политичко позориште — признајете ли Ви уопште тај термин или је свако добро позориште и политичко позориште?

— Термин политичко позориште је криви. Под, оно, политичко позориште требало би, заправо, да се схвати савремено позориште. Литичко позориште није позориште које се бави политиком него је то савремено позориште у коме је политика „главна улога“, гдје је политика наша судбина, као што рекоше, и ми не можемо ван тога. Политика је облик понашања, као што је била трговина у средњем вијеку, као што су била путовања у ренесанси. Политика је нешто битно у животу човјека овога вијека. Он је одређен њоме, он зависи од ње, он размишља о њој, политичари су малтене популарни као глумци, као звијезде са филмских екрана. Дакле, без политике се не може правити позориште, ако је савремено и право. Е сад, кад је театар априорно политички, кад, рецимо, употребљава политику у некакве, да тако кажем, баналне, кабаретске тово сврхе, онда је то лоше позориште. Али кад је политика присутна у театру са свим својим значењима, дубоким и правим и сјајним и исконским, онда је то право савремено позориште. Да нас ако играмо „Тита Андрићка“ ми га играмо врло класично, са неким Јовановићевим модерним режијским захватима, али је асоцијација на политичност тог комада врло битна у нашим оквирима. „Дон Хуан“ је политичко позориште, јер се ради о умору генерације — оно што ја покушавам исцјавати из моје улоге јест умор моје генерације, која се баца у море, у камен, у љубав, у заборав. Дакле, не глумствено сама по себи него емитује неки исправан и правог живота који живимо сви скупа, док правимо овај интервју или пијемо лозовачу.

ПЈЕСМЕ ЗА ПРИЈАТЕЉЕ

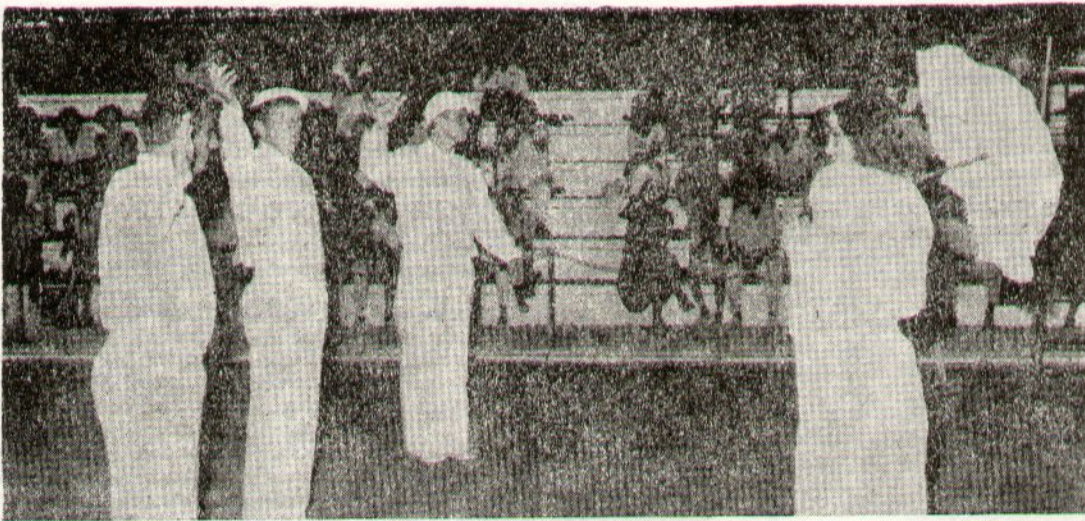
● Причали смо доста о позоришту. Познато је да Ви пишете поезију. Недавно је у Суботици објављена Ваша збирка поезије са насловом „Променљиви“. Кажите ми да ли је то дио театарског ангажмана или је то посебна димензија у Вашем стваралаштву?

— Па то је сигурно посебна димензија, јер ја сам писао поезију од својих гимназијских дана. Чак и онај који никад није написао пјесму, жели написати пјесму. Као што је неко рекао: „Задатак је сваког човјека да од свог живота направи пјесму“. Па тако сваки човјек жели написати своју пјесму и он је напише на хиља-

ду различитих начина. Ја сам имао увијек склоности према литератури, волио сам пјесме, волио сам романе и данас се љутим на свог сина који има више склоности према кошарци. А и немам право да се љутим, јер то је његова поезија, осјећање његова времена, можда, засићеност свом том поезијом. Тако сам ја ту поезију, из своје генерације, почео писати јавно. Чудна ствар, оно што ме заправо чинило човјеком који се определио за глуму била је једна старомодност у мени: начин на који сам носио кошуље, одјела, све је то било као заустављање времена, као враћање нечем апстрактном, нечем ван моста, ван тог тренутка. Тако, рецимо, ја сам тек уз помоћ свог сина открио рокенрол. Ја сам га, наравно, волио кад је пјевао Елвис Присли. Међутим, више од Елвиса Прислија волио сам талијанску канцону, више од Елвиса Прислија волио сам Арсена Дедића који је заробио моје шеснаесте године. И то је једна чудна димензија, та шансона је доста утицала на мене да се бавим неким тамним странама живота. Начин на који сам, дакле, облачио ципеле, — једну чарапу плаву, другу бјелу или црвену — то ме све водило према једном, тако да кажем, надреализму. И у том смислу сам ја и почео писати пјесме. То су биле углавном љубавне пјесме и онда сам их све спалио једне вечери. Када сам дошао на академију почео сам опет да пишем, јер је то мени у крви. Ја рецимо кад сам пијан увјек напишем пјесму. Пошто сам често пијан, пишем и многе пјесме. Оне су махом разаслаће по Југославији, разним пријатељима за сљедеће димензијама, неким људима. То је једна димензија. Сљедећа димензија, која се односи на театар је врло занимљива: писањем пјесама о улогама, о театру, о пријатељима, вршим једну чудну врсту центрације за свој посао којим се бавим. Као да сажим сваки дан који сам провео у театру, тако да, заправо, та врста поезије јесте комплетирање бављења послом којим се бавим.

Веселин РАДУНОВИЋ

Из представе „Мизантроп“

● „КРВОСКОК“ ИЗМЕЂУ ПОХВАЛА И НЕГАЦИЈЕ

НИЈЕ БИЛО РАВНОДУШНИХ

„КРВОСКОК“ Хариса Пашовића спада у ред најконтроверзнијих представа виђених до сада. Дијапазон тих контроверзи кретао се од става да је ријеч о одличној, до тога да је ријеч о увредљивој и безвриједној представи. Неоспорно је да међу гледаоцима није било равнодушних и неангажованих или у позитивном или у негативном смислу. Јасно је стога, да је дјело остварило једну своју обавезу — заинтриговало је гледаоца.

Ријеч је овога пута о програмској представи, о дијалога са једним од утемељивача модерног театра АНТОНИОМ АРТОМ, са његовом визијом позоришта и потребом његовог реформисања и револуционисања. Уз разумљиво и превасходно вођство режисера, представа је у ствари резултат заједничких замисли цијелог ансамбла, који су на овај начин покушали разријешити своје полемике чији је предмет био Арто.

Артова замисао подразумева укидање дистанце између глумца и гледаоца, позоришни чин мора бити

непоновљива, сурова драма, у којој ће се негирати разлика између реалног и имагинарног (уосталом, Арто је припадао и надреалистичком покрету). Тема мора бити истинита, а ово позориште окрнутости мора у гледаоцима пробудити и покренути скривене снаге и подсвесне механизме и опсједнутости. Све то позоришни чин изазива „магичним дјеловањем“, које га од имитације живота доводи до истинског живота.

Као и свака револуција, и овај Артоов захтјев доводи до сукоба између појединца и друштва, односно институције, што је приказано Артоовим боравком у умоболници. Одјепљивање од традиционалног и повратак изворном, Пашовић ће симболички приказати преоблачењем из сивог у црвено одијело, до свлачења главног глумца који ће се тако упутити ка врху и нестати у тмини. Тиме су наглашене не само Артоове идеје, већ и њихова истрошеност и крај.

У представи је коришћен низ театарских иновација

(које данас ипак нијесу нарочито нове): сцена је имала више планова и нивоа, а слике су знале бити веома импресивне. Видјели смо глуму која то није била — не у смислу неумјешности, већ намјерног избјегавања свега што је имитација и веза са традиционалним театром. Зато је представа била више ефектни слијед слика, коме је много допринио одличан архитектонски простор и игра свјетлости и сјенки.

Слиједећи Артоа, представа је била замишљена тако да увлачи гледаоца у сценско догађање. Исмјивајући, као и Арто, традиционално позориште и Comedie française, Пашовић је натјерао гледаоце да плешћу у дијелу који представља представу у представи. На крају ни он ни глумци нису се појавили и поклонили публици, бацивши јој на тај начин рукавицу и тврдећи им плицитно да је пријемчива једино за традиционалне облике. Изазов није био потребан. Са представом се са свим лако комуницирало.

Божена ЈЕЛУШИЋ

● „ТИТ АНДРОНИК“

На зиду смрти

ЈЕДНО од најужбудљивијих позоришних искустава овога лета, свакако је извођење „Тита Андроника“, у режији ДУШАНА ЈОВАНОВИЋА.

Ова Шекспирова драма, из реда тзв. римских трагедија, права је илустрација надметања аутора Елизабетанске ере — ко ће на позорници приказати више убиства и страха разне врсте. Са своје неомјерености и невјероватности, „Тит Андроник“ спада чак међу спорне текстове и својевремено се сумњало да припада Шекспировом опусу. Оно због чега не би требало сумњати, на првом мјесту је чињеница да се овом трагедијом наговјештавају и такве велике драме као што су „Хамлет“, „Отело“ и „Краљ Лир“.

И поред великих могућности које „Тит Андроник“ нуди глумцима, трагедија није често извођена, а главни разлог је опасност да многобројни крвави догађаји, убиства, сакаћења, канибализам, изазову код гледалаца супротан ефекат и да се трагедија претвори у својеврсну комедију.

Слутећи ове опасности, а у складу са театарском концепцијом која значи истраживање нових сценских простора, Душан Јовановић се одлучио за крајње неочекивану позоришну, за Зид смрти.

У ситуацији када је долазак у позориште значи и поигравање са опасношћу, „Тит Андроник“ је добио нову озбиљност и тежину. Он је постао слика нашег времена које заиста можемо сматрати зидом смрти и слутњом могуће трагедије.

Послије експозиционог дијела који се одвијао испред Цитаделе и на импровизованом Капитолу, гледаоци су прешли у Пантеон, заправо на Зид смрти. У позицији римских богова, док се на дну, у кругу, одвијала крвава борба, а глумци били обучени у црвене, бијеле и црне костиме (попут политичких странки), гледаоцима је остављено да се питају о смислу те борбе и о њеним посљедицама.

Да би показао и доказао ову своју савесну ангажовану поставку, да би нас натјерао да видимо у театру живот и да га озбиљно схватимо, режисер ће се послужити вратоломном и опасном возњом каскадера по зидовима (у посљедњем, трећем кругу, са каскадером ће возити и Раде Шербеџија, који игра Андроника, а сви остали ће бити у средини огромне бачве).

Кружна конструкција невјероватно је асоцирала на Шекспирово позориште, „Глоб“, све заједно могло је бити глобус у малом. Не треба, јер би у томе мало успјели, препричавати појединости, наводити успјела сценска рјешења или одличне костиме. Оно што је можда највише пласирало је снага и озбиљност глуме, чему је свакако допринијела опасност и необичност извођења.

Можда смо, сви заједно, помало били налик старим Римљанима који су уживали у својим аренама, док се њихов свијет полако рушио, а велико царство претварало у прах и пепео. Они су пали са свог Зида смрти.

Б. ЈЕЛУШИЋ

● ТРГ ПЈЕСНИКА

СТО СТВАРАЛАЦА ЗА СТОТИНУ НОЋИ

● СВОЈУ ПОЕЗИЈУ ДО САДА ГОВОРИЛО ЧЕТРДЕСЕТАК ПЈЕСНИКА

ЉЕТИЋИ фестивал „Град театар Будва 87“, који је дио трокраког „ЈУ-ФЕСТА“ (Будва, Суботица, Котор) поред позоришних и балетских представа, које су свако вече на програму (до 1. септембра), у Будви се од 1. јула одржавају и пјеснички сусрети на Тргу пјесника, у Старом граду.

— Ово је lijepo дружење са нашим и страним ствараоцима. На један неконвенционалан начин, љубитељи поетске ријечи, налазе се очи у очи са пјесницима, који кажу своје пјесме и причају занимљиве детаље из свога живота. Ово је за мене најљепше овог лета у Будви — рекао нам је Светозар Радуловић, секретар СИЗ за културу у нашој општини.

И други поклоници поезије су веома захвални, што су у нашој средини осмишљени овакви сусрети. За стотину ноћи сусрешћемо стотину пјесника.

— Будва је, заиста створила добре услове за једну овакву манифестацију, међународног карактера. Сусрети пјесника у Будви за сада имају два програмска блока: манифестациони и издавачки, с тим што постоји и идеја да се покрене и симпозијски блок, рекао нам је Радомир Уљаревић, који организује цијелу ову пјесничку параду у име књижевника Црне Горе.

С. Паповић

Умро глумац Ивица Јаковчевић

Око један час послје ноћи, 24. јула, глумац Народног позоришта из Суботице, Ивица Јаковчевић (48), издахнуо је у рисанској болници. Њему је дан прије позлило и одмах је био пребачен у Дом здравља у Будви, а потом у Рисан.

Као глумац радио је у суботичком позоришту више од двије деценије.

Посљедњи пут је играо 17. јула улогу просјака у представи „Дон Жуан“ у режији Љубише Ристића.

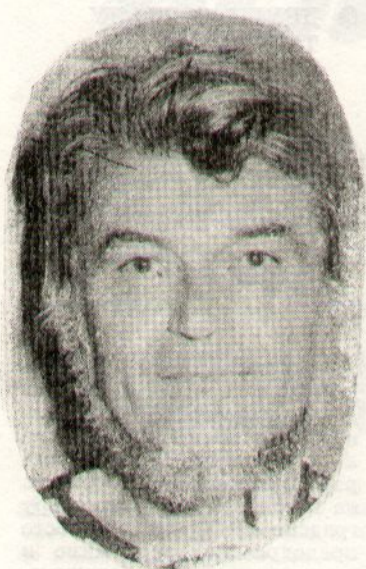
— Ивица је задњи пут прошао једном од најљепших позорница — Дробним лијеском. Показивао је Згариелу и Дон Жуану пут у непознато. Замалио је мило стићу коју није добио и упутио се у мрак, остављајући иза себе и публику и колеге, који су га нијемом шутњом испратили. Био је као глумац сјајан у улози Живке у Нушићевом „Сумњивом лицу“, чувеној представи суботичког позоришта, у режији Љубише Ристића, — рекао нам је његов колега Раде Шербеџија.

ПЈЕСНИК У КАВЕЗУ

НА ПЈЕСНИЧКИМ сусретима 18. јула је своју поезију из кавеза говорио Адам Пуслојић.

— То је био својесврстан омаж Растку Петровићу, пјеснику од кога смо ми сви учили. Публика је прихватила моје казивање поезије из кавеза. Ја сам хтио, што ми је и успјело, да метаморфозом испуним тај простор пјесничким бићем, а код Растка је кавез мајчина утроба. У мом случају тај кавез је био моја пјесничка радионица, каменолом стихова и градилиште ријечи. Пјесник је судбински у кавезу. Он сопственом поезијом жели да разбије стеге које га окружују, као пјесничко биће, рекао нам је Пуслојић.

С. П.

Милић од Мачве

Прије двије деценије почео сам Будву са изложбама посјећивати. Негдје у лето 1966, када још није имала галерија, на зидинама преко пута хотела „Авала“, поставио сам изложбу. Отварање изложбе у то вријеме било је изузетно. Говорили су своју поезију Матија Бећковић, Брана Петровић и Јаков Грбавић, рекао нам је послједице отварања (23. јула), изложбе, славни сликар Милић од Мачве, који је прије годину дана излагао у галерији града хотела „Свети Стефан“. Ово му је 207. самостална изложба.

Црна Гора је заједнички предак и њој се увијек радо враћам, наставио је познати сликар. — Посебно ме одушевљава историја овог народа која је величанствена. На Црногорском приморју ових дана у мислима остварујем један мој нови циклус слика који ће бити посвећен „Одисејевим лутањима“.

Како се родио циклус Лепенског вира? Када је почетком осамдесетих година, академик Драгослав Срејовић открио нешто величанствено — Лепенски вир, културу наших предака од прије осам хиљада година, гдје су се истицале скулптуре рибликих људских глава, ја сам био импресиониран. Једноставно то ми се утиснуло у моју психу. Прошло је доста година, да бих моју изложбу априла 1986. представио Европи у белгијском граду Бриселу. Том приликом у листу „Le Soir“, Пол Казо је писао: „Ево једног југословенског мајстора који је представљен у већем броју музеја наше планете и то сликама које искључиво говоре о Србији, земљи његових предака, ње ним традицијама и легендама, као и о монументалности народне душе. Ради се о постојању једног изванредног Вагнеровског декора, који повезује најдању прошлост са обала Дунава од прије осам хиљада година са поетским набојем садашњице“.

Годину дана касније у Београду је иста изложба доживјела репризу, и имала је огроман успјех и код ликовне критике и публике. Овај циклус доживљавам као ритуално сликарство, а то значи да се сматрам учесником догађаја од прије 8000 година. Лепенски вир, као експресивна скулптура нас уводи у винчанску културу, која је такође касније рођена, или је наставак Лепенског вира на обалама Дунава.

Лепенски вир је само начета тема за мене као сли-

● МОНОЛОГ МИЛИЋА ОД МАЧВЕ НАКОН ОТВАРАЊА ИЗЛОЖБЕ У МОДЕРНОЈ ГАЛЕРИЈИ

Овдје стварам Одисеја

кара. Она ме и даље заокупља. Већ сам се почео бавити сликањем новог циклуса Лепенски вир II, али са огромним, мамутским платнима, — рекао нам је Милић од Мачве.

О славном сликару из Белотића, много је писано. Много се зна. Хвале га и куде. Једно је истина — то је сликар који обиљежава пријеме у које ствара. Милић Станковић, припадао је крајем шесте и почетком седме деценије „Медиали“, која је већ била прокламовала свој ситем дадаистичког иступања у јавност — несвакидашње понашање, писма, интервјуи, прогласи, необична отварања изложби... Иступио је из Медиале. Био је дрзак, али и храбар. Писали су критичари о „Ледени Милић“, „Костур Радованов се побунио“, сликар који је у стању да „шамарчину данас Европи удари“ или то је „онај који повремено устаје из гроба и пркоси математички“. Послије безуспјешног покушаја да у Медиали пронађе — као што сам каже

— оно основно, национално, Станковић је иступио из ње, из круга који су тих година чинили — Леонид Шејка, Миро Главуртић, Оља Ивањицки, Синиша Вуковић, Светозар Самуровић, Милован Видак, Љуба Поповић и Владимир Величковић.

Било како било, Милић Станковић, касније прозван Милић од Мачве, сликар „Неба и Земље“ и умјетник који је пошао од визија позносредњовјековних фламанских сликара Боша и Бројгела исказао је својим неонадреалистичким и фантастичним сликарством — скаску и мит сеоске празног вјерице, проткане симболима смрти, пакла, и страховног суда, па — кољем, плотовима, шареним геодетским летвама, лећем балванима, поповима, војницима, кулама, сатовима, ватреним куглама, крвавим и тиркизним пламљивим небесима. Тај Милић од Мачве од свог првог појављивања до данас остао је циничка фигура сликарства, не само у Југославији.

С. Паповић

● НЕОБАВЕЗНО ЋАСКАЊЕ УЗ ПОНОЋ

„АНИТА“ ПО ДРУГИ ПУТ У БУДВИ

● Ријеч двије са загребачком балерином Алмиром Османовић

ЗОВЕ се Алмира Османовић, Балерина. Глумица. Има 29 година, мржа балетана и четворогодишњег синчића. У пуној је стваралачкој доби.

Ова ведрена жена са којом необавезно ћаскамо у поноћ на тераси новоотвореног бифеа на Тргу пјесника док Рајко Петров Ного говори своје стихове, једна је од звијезда овогodiшњег „ЈУ ФЕСТА“ који успјешно тече у Будви, Котору, Суботицу...

● Прво је одушевила гледаоце у Будви својом креацијом у кореографији „Анита Бербер“ којом је отворен фестивал Град театар, потом је успјешно наступала и у другим представама.

— О „Анити“ се још увијек прича и то ми је посебно драго. Вјерујте, и мене је изненадио успјех који смо постигли том представом. Знала сам, наравно, да се ради о добром ствари, али збиља нисам претпостављала да ће нас публика тако прихватити. У Берлину смо играли два пута — било је то у јуну, прије доласка у Будву. Представа смо играли у болници у којој је умрла „Анита Бербер“ 1929. године. Толико аплауза још нисам доживјела. И то у земљи театар од хладних Немаца. У Будви је такође било много свијета. Нажалост, публика је мало знала о овој скандалозној берлинској пласацији из двадесетих година, могу рећи да је помало била шокирана. У Суботици нас је публика понијела — доживјела је представу на прави начин и аплауз се није стицавао дуго након представе. Ја лично мислим да би требало да још једном наступимо са „Анитом“ пред Будванима.

● Овдје сте још наступили у „Отелу“ и „Мизантропу“.

Критичари су такође изrekli врло ласкаве оцјене. — „Отело“ је изведен на Држном пијеску, тој чаробној, усамљеној плажи између Светог Стефана и Петровца. Дошло је бродовима доста њих да посматрају и мислим да је представа успјела. Ја сам се пак доста намучила — пијесак је претежак за моје ноге, тако да сам послједице представе морала на масажу.

● Ви сте запослени у Хрватском народном казалишту, а цијело лето сте између Будве, Котора и Суботице...

— Да будем искрена: у почетку нисам вјеровала Љубиши Ристићу и Нади Кокотовић када су ми износили идеју у вези са „ЈУ ФЕСТОМ“. А испало је заиста добро. Сада сам стално са њима, лијепо ми је. Овај фестивал има заиста добру перспективу. Што се тиче ХНК са њима се разводим. Најесен идем у слободњаке. То је истина неизвјесно, помало ризично, али у доброј форми сам, волим да радим, а посла има.

● Гдје и шта послједице „ЈУ ФЕСТА“?

— У октобру пућујемо у Мексико са „Анитом“ и другим представама. Ето, „Анита“ је постала моја главна представа. Успјешне улоге које сам остварила у „Лабудовом језеру“ и „Жизели“ као да падају у заборав. Сада се само прича о мом плесу у „Анити Бербер“. Па нека то види и други свијет.

С. Греговић

● ДИМИТРИЈЕ У БУДВИ

„НУКЛЕАРНА КАЛВАРИЈА“

ВЕЛИКИ простор, тек обновљене катедралне цркве Светог Ивана, 22. јула у 22 часа, био је мали, да би примио све оне који су дошли да присуствују свечаном отварању изложбе Димитрија Поповића, познатог ликовног умјетника из Цетиња, који живи и ствара у Загребу.

Изложбу је отворио истакнути драмски умјетник, Раде Шербетија, који је овом приликом говорио поезију Крлеже, Јесењина, Тина Ујевића, а старословенским пјесмама га је пратила истакнута глумица Ана Костовска.

За „Приморске новине“, послједице отварања изложбе, Поповић је рекао: „Овај триптих већих димензија чији је назив „Нуклеарна калварија“, на извјестан начин затвара мој циклус цртежа „Корпус мистиком“. У његовој основи лежи карактеристика својствена свим дјелима споменутог циклуса, гдје се претапа религијски симбол кроз слику општељудског страдања. Ова три цртежа представљају: ношење крста, распеће и ускрснуће. Епицентар триптиха представља фетус, који лебди између раширених руку, онамо гдје би се у класичној слици налазила клонула Исусова глава. Овај мој иконографски рад симболизује мистичан круг рађања и умирања. „Нуклеарна калварија“ припада имажинарном олтару људског духовног и физичког распањања“.

На питање, гдје излаже послједице Будве? — кратко је одговорио: „Трећег августа отварамо изложбу у Дубровнику, па онда идем у Беч“.

Занимљиво је истаћи, да је ово први наступ Димитрија у Будви, за коју је везан још од дјетињства, у којој и сада проводи лета. Димитрије је био гост „Приморских новина“ прије че-

тири лета. О њима има високо мишљење. Будва, у излагачком смислу, заиста предначи у Црној Гори. Није ни чудо што су и „Приморске новине“ тако прихватиле ликовну умјетност.

Хоћете ли нам нешто рећи о вашој првој дисциплини, графици?

— Занемарујући први „блиски сусрет“ с графиком у неком паришком атељеу 1975, кад сам гравирао једну бакарну плочу из чисте радозналости, моје право бављење графиком почиње 1979. године. Божо Вишкупин, загребачки издавач и колекционар, предложио ми је да изгравирам плочу за његово библиофилско издање. Понуду сам прихватио и од тог тренутка ушао у подручје ове дисциплине којом се отада континуирано бавим. Техника суве игле, коју сам одабрао, највише одговара мом стваралачком темпераменту. Она даје моје дјело квалитативну новост, што на плану ликовно-естетског обогачује моје стваралаштво. Постоји нешто веома узбудљиво, а произилази из саме природе праверског посла и односи се на физички ангажман при извођењу замисли. Кад гравирам људско тијело, осјећам нешто савим друго него кад то исто тијело радим оловкама или кистом. Стога композиције изведене овом техником зраче неком другом енергијом, која је посљедица друшћег структурирања. Готово као цртеж, гравирање пружа велике изражајне могућности. Из досадашњег искуства знам да могу добити ону металну чврстину форме као, на примјер, у графикама мале Траг, или високи степен меке обраде мотива, што се види из графика у част Леонарда или Рафаела чији ликови одишу префинираношћу и зраче љепотом.

С. П.

ДРУГИ СВИЈЕТ

Необичност изложбе Димитрија Поповића је првенствено у томе што се излаже једно једино дјело и то у не- стандардном галеријском простору. Концепција оваког излагања понукла је идеју необичног отворања на којем су у амбијенту средњовјековног здања наступили глумица Ана Костовска и Раде Шербетија. Ријека посјетилаца сливала се главном будванском улицом према централном дијелу цркве у којем је био постављен триптих под називом „Нуклеарна калварија“. Ово је прво излагање Димитрија у Будви, у граду којег спомиње у аутобиографском запису у монографији „Јудита“: „Будванске зидине и атмосфера старог града откривали су ми један савим други свијет од оног у мом родном Цетињу“.

Димитрије долази у Будву у вријеме њене обнове када се у Стари Град усељавају живот и умјетност.

Д. Митровић

Спорт

● ПОЈАЧАНИ РЕДОВИ ФК БУДВА

Нове снаге за ново првенство

ПРВА прозивка фудбалера Будве, обављена је прије неколико дана. У клубу се већ готово све зна: на кормилу, умјесто Станка СТАНИЋА, постављен је Иван КВЕСИЋ. За кондиционог тренера постављен је професор физичке културе Боро Крковић, а за тренера првог тима дугогодишњи фудбалер Борца из Вањалуге, Никола КОЗОМАРА. Са најмлађим фудбалерима Будве радиће Боро ЛАЗОВИЋ, а у раду ће му помагати Милорад МАЛОВРАЗИЋ.

Појачан је и играчки кадар. Ангажовано је неколико талентованих фудбалера који могу задовољити републички ранг такмичења.

Појачања су из другоглигашких клубова Бановић, Брацановић и Драганић, дугогодишњи првотимци чланови Ловћена. Овим појачањима и постојећим играчким кадрам, као и са новим стручним штабом и агилним радом управе клуба ОФК Будва, је ове године највећи кандидат за освајање титуле првака Републике фудбалске лиге.

На стадиону Лугови се паклено ради, а већ је одиграна и контролна утак-

мица са новајлијом у лиги Слогом из Старог Бара. Шеф стручног штаба Иван Квесић, на овој утакмици, указао је повјерење свим играчима. Приказана је допадљива игра, а неiskusни Барани су одживјели висок пораз од 6:1. Овај резултат је могао бити и већи да су стријелци Будве били пред голом Барана сналажљивији.

Председник клуба, Чедо ШПАДИЈЕР каже: — Радило се добро, и готово сви чланови управе су постављене задатке обавили беспријекорно. Капитенску траку ће носити најбољи фудбалер Станко Думнић. Ми у управи смо оцијенили да је изабран прави вођа. Пуно смо радили и на уређењу стадиона, успјели смо да одржимо терен, затим смо мијењали читаву ограду. Уређивали смо и клупске просторије.

Члан предсједништва клуба Гавро МИЛАЧИЋ је додао — По новим прописима ФС Црне Горе, жичана ограда на стадиону морала се појачати и подићи да се не би десило да у терен улазе цивилна лица.

С. ГЛЕНЦА

● БИЉЕШКА

ВАНДАЛИ НА ПЛАЖАМА

ОК Авала је, прије двије године почео да организује одбојкашке турнире на плажама. Ови турнири су изазивали пажњу многобројних туриста, домаћих и страних. На њима су наступали и наши најбољи одбојкаши, као и одбојкаши из иностраних клубова који су се одмарали на „ривијери бисерних плажа“.

Нажалост, неки нијесу могли равнодушно да посматрају ове атрактивне турнире који су имали за циљ афирмацију и популариза-

С. Гленца

ОБАВЈЕШТЕЊЕ

ТУРИСТИЧКИ САВЕЗ општине Будва и СИЗ за комунално стамбене послове наручили су специјалне табле за лијеplење осмртница.

Табле ће, у договору са мјесним заједницама, бити постављене на читавом подручју наше општине кроз неколико дана.

Молимо грађане да убудуће осмртнице лијеpe искључиво на овим таблама, јер ће са свих других мјеста бити одмах уклањане.

ТУРИСТИЧКИ САВЕЗ БУДВА

● ВАТЕРПОЛО

БУДВА НА ВРХУ

ВАТЕРПОЛО клуб „Будва“, у првим утакмицама је показао да је један од главних фаворита за освајање првог мјеста. Са екипом Бијеле води на табели. У дербију против Белвија, у Дубровнику, наш тим је доживио први пораз. Ватерполисти и вођство пута су након доласка изјавили да су их судије Ђук из Сплита и Бргуљан из Котора драстично оштетили и да су им они били највећи противници против којег се није могло. Било је то у петом колу, а

до тада Будва је ишла као тајфун. Надамо се да младиће Будве овај пораз неће поколебати и да ће они и у наредним колима играти своју игру и тако стићи до циља — првог мјеста.

Распоред овогодишњег првенства је доста необичан, јер се након дуже времена игра по Бергеровом систему. У клубу кажу да им овакав распоред одговара и да им је наклоњен.

С. Гл.

Д. Новаковић

● ЉЕТЊА ЗБИВАЊА

ТЕРАСА „РОНДО“ НАЈПРИВЛАЧНИЈА

ЈЕДНО ОД најпривлачнијих састајалишта, у ове вреле јулске дане у Будви је тераса „Рондо“ на „Словенској плажи“.

Најпосјећенија је када се на њој одржавају „Игре без граница“ у којима у-

чествују екипе туриста, а које воде аниматори КАРЛО ПЕТЕЛИН и НИКОЛА ВУКЧЕВИЋ, обадвојица из Будве.

Д. Н.

Са терасе „Рондо“

● У ХОТЕЛИМА „МОНТЕНЕГРОТУРИСТА“

АНКЕТА О КВАЛИТЕТУ

У ЦИЉУ побољшања туристичке понуде и бољег задовољавања захтјева и жеља туриста. Центар за истраживање туризма фак-

лрета за помош из Котора спроводи анкету у хотелима „Монтенегротуриста“ у којој гости оцењују квалитет понуде

Гости ће оценама одличан добар, задовољава и незадовољава оцијенити репезитив, услугу, забаву, врененост хотела а изјасниће се и о пансионским и ванпансионским цијенама. Гости ће моћи да дају и своје примједбе и сугестије

В. М. С.